

Darbs ar tekstu

Tēma: Latvijas Republikas izveide, tās politiskā, sociāla, saimnieciskā un kultūras attīstība

1. apakštēma: Latvijas Republikas izveide

1. Ieraksti tekstā atbilstoši:

1918. gadā Latvijai bija 3 politiskās attīstības iespējas:

1. ....
2. ....
3. ....

Latvijas valsts tika proklamēta .....

Tautas padome bija .....

Latvijas valsts darbību 1918. – 1920. g. pārtrauca .....

Latvijas valsts izveides procesā nozīmīgi politiķi bija .....

Pēc Brīvības cīņām galvenais uzdevums bija .....

2. Paskaidro jēdzienus:

- Tautu Savienība –
- Baltijas savienība –
- De iure –

3. Sameklē papildus informāciju par minētajām personībām:

Personība	Īsi biogrāfiski dati	Devums LR izveidē	Tavs viedoklis
Kārlis Ulmanis			
Jānis Čakste			
Zigfrīds Anna Meirovics			

Darbs ar tekstu

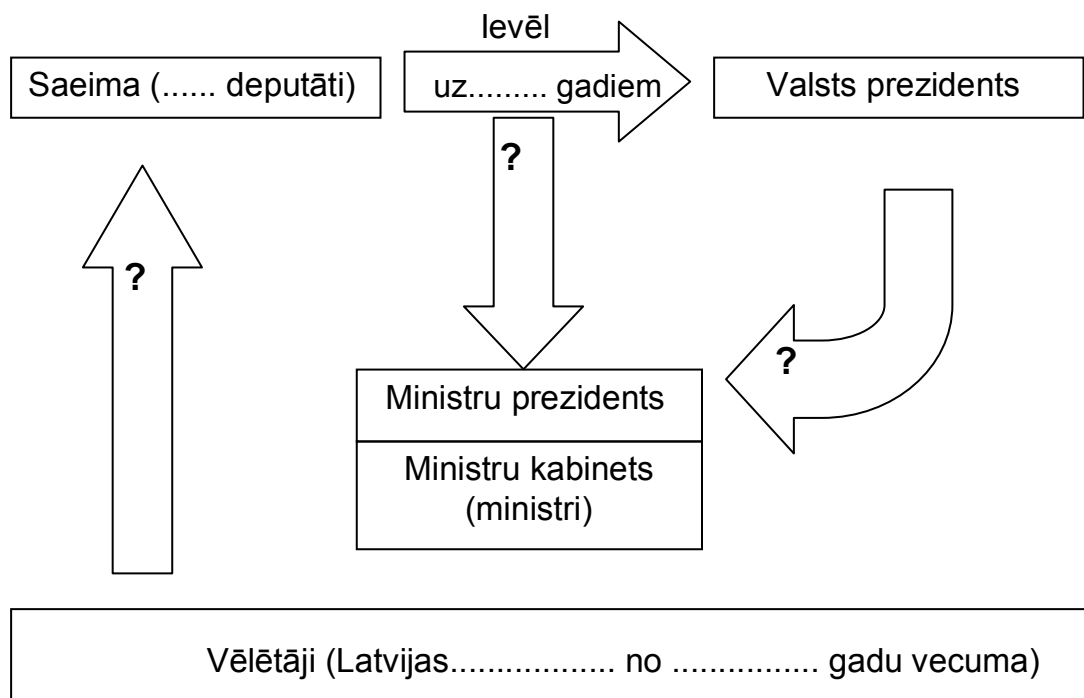
Tēma: Latvijas Republikas izveide, tās politiskā, sociāla, saimnieciskā un kultūras attīstība

2. apakštēma: Parlamentārais posms Latvijā 1920. – 1934.

1. Paskaidro jēdzienus:

Satversmes sapulce –
Satversme –
Saeima –

2. Papildini shēmu!

3. Ieraksti tekstā atbilstoši!

Vēlēšanu likums noteica ..... barjeru pārstāvniecībai parlamentā.

1. Saeimai tika pieteikti ..... partiju saraksti, tā darbojās no ..... līdz ..... gadam.

2. Saeimai – ..... partiju saraksti, darbojās no ..... līdz ..... gadam.

3. Saeimai – ..... partiju saraksti, darbojās no ..... līdz ..... gadam.

4. Saeimai – ..... partiju saraksti, darbojās no ..... līdz ..... gadam.

Galvenās partijas bija: .....

Partiju lielais skaits veicināja .....

4. Aizpildi tabulu „Latvijas Valsts prezidenti” (lai aizpildītu 3.aili, meklē papildus informāciju)!

Vārds, uzvārds	Darbības laiks	Darbības izvērtējums

5. Atzīmē pareizo apgalvojumu ar +, nepareizo ar –

- Pēc 1919.gada Pilsonības likuma LR pilsonību ieguva 96% iedzīvotāju. _____
- Nacionālā politika ierobežoja cittautiešu tiesības. _____
- Izglītības likums deva iespēju darboties mazākumtautību skolām. _____
- Lielākā minoritāte bija vācieši. _____

6. Aizpildi tabulu par agrāro reformu!

Realizēšanas laiks	Būtība	Rezultāts	Sekas	Nozīme

7. Atzīmē svarīgāko!

Rūpniecības attīstības iezīmes 20. gadsimta 20. gados, 30. gadu sākumā:

- 1.....
- 2.....
- 3.....

Darbs ar tekstu

Tēma: Latvijas Republikas izveide, tās politiskā, sociāla, saimnieciskā un kultūras attīstība

3. apakštēma: Autoritārais posms Latvijā 1934. – 1940.

1. Paskaidro jēdzienus:

Autoritārisms –

Vadonība –

Kameras –

Korporatīvisms –

Draudzīgais aicinājums –

2. Aizpildi tabulu par 1934. gada 15.maija apvērsumu!

Cēloņi	Realizētāji	Norises gaita	Vērtējums	
			K. Ulmanis	Vēsturnieks I. Feldmanis

3. Ieraksti atbilstošās iezīmes!

Autoritārā režīma politikai raksturīgs:			
Valsts iejaukšanās ekonomikā	Valsts iejaukšanās banku sektorā	Valsts iejaukšanās lauksaimniecībā	Valsts iejaukšanās kultūras un izglītības darbībā

4. Atzīmē svarīgāko!

Latvijas ārpolitikas iezīmes 1934. – 1940. gadam:

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

Darbs ar tekstu

Tēma: Latvijas Republikas izveide, tās politiskā, sociāla, saimnieciskā un kultūras attīstība

1. apakštēma: Latvijas Republikas izveide

1. Ieraksti tekstā atbilstoši:

1918. gadā Latvijai bija 3 politiskās attīstības iespējas:

1. *Latvija Vācijas sastāvā vai tās vasaļvalsts*
2. *Latvija kā autonoma vienība Krievijas sastāvā*
3. *Neatkarīga, demokrātiska Latvijas valsts*

Latvijas valsts tika proklamēta *1918. gada 18. novembrī*

Tautas padome bija *Latvijas priekšparlaments*

Latvijas valsts darbību 1918. – 1920. g. pārtrauca *Brīvības cīņas*

Latvijas valsts izveides procesā nozīmīgi politiķi bija *J.Čakste, K.Ulmanis*

Pēc Brīvības cīņām galvenais uzdevums bija *iegūt Latvijas valsts starptautisku atzīšanu de iure*

2. Paskaidro jēdzienus:

Tautu Savienība – *starptautiska organizācija, kas izveidojās pēc I Pasaules kara, galvenais uzdevums – miera uzturēšana un kara nepieļaušana*

Baltijas savienība – *Baltijas valstu iecerēta organizācija, lai uzturētu mieru un nostiprinātu ārējo drošību*

De iure – *latīņu val. "saskaņā ar likumu"; valsts starptautiska, pilna diplomātiska atzīšana*

3. Sameklē papildus informāciju par minētajām personībām:

Personība	Īsi biogrāfiski dati	Devums LR izveidē	Tavs viedoklis
Kārlis Ulmanis	1877.-1942.	<i>Viens no LR izveidotājiem, Tautas padomes priekšsēdētājs, vairākkārtējs Ministru prezidents, Valsts prezidents</i>	<i>Pamatots skolēna viedoklis</i>
Jānis Čakste	1859.-1927.	<i>Satversmes sapulces priekšsēdētājs, Pirmais Latvijas Valsts prezidents</i>	<i>Pamatots skolēna viedoklis</i>
Zigfrīds Anna Meirovics	1887.-1925.	<i>Pirmais Latvijas ārlietu ministrs, Otrais LR Ministru prezidents</i>	<i>Pamatots skolēna viedoklis</i>

Darbs ar tekstu

Tēma: Latvijas Republikas izveide, tās politiskā, sociāla, saimnieciskā un kultūras attīstība

2. apakštēma: Parlamentārais posms Latvijā 1920. – 1934.

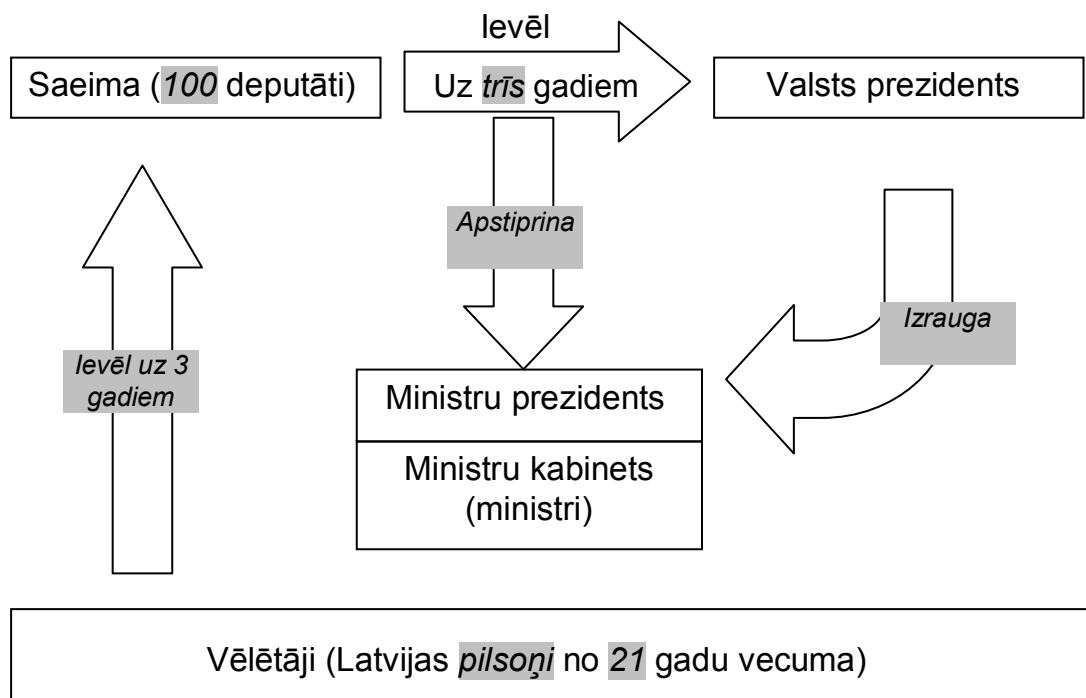
1. Paskaidro jēdzienus:

Satversmes sapulce – *I. LR parlaments, kas sastāvēja no 150 deputātiem*

Satversme – *Latvijas valsts pamatlikums, pieņemts 1922.g.22.februārī*

Saeima – *Latvijas valsts parlaments, sastāv no 100 deputātiem*

2. Papildini shēmu!

3. Ieraksti tekstā atbilstoši!

Vēlēšanu likums noteica 2.5% barjeru pārstāvniecībai parlamentā.

1. Saeimai tika pieteikti 88 partiju saraksti, tā darbojās no 1922. līdz 1925. gadam.

2. Saeimai – 141 partiju saraksti, darbojās no 1925. līdz 1928. gadam.

3. Saeimai – 120 partiju saraksti, darbojās no 1928. līdz 1931. gadam.

4. Saeimai – 103 partiju saraksti, darbojās no 1931. līdz 1934. gadam.

Galvenās partijas bija: *Latvijas Zemnieku savienība, LSDSP*
Partiju lielais skaits veicināja *korupciju, biežu valdību maiņu*

4. Aizpildi tabulu „Latvijas Valsts prezidenti” (lai aizpildītu 3.aili, meklē papildus informāciju)!

Vārds, uzvārds	Darbības laiks	Darbības izvērtējums
<i>Jānis Čakste</i>	<i>1922.-1927.</i>	<i>Skolēni pamato savu viedokli</i>
<i>Gustavs Zemgals</i>	<i>1927.-1930.</i>	<i>Skolēni pamato savu viedokli</i>
<i>Alberts Kviesis</i>	<i>1930.-1936.</i>	<i>Skolēni pamato savu viedokli</i>
<i>Kārlis Ulmanis</i>	<i>1936.-1940.</i>	<i>Skolēni pamato savu viedokli</i>

5. Atzīmē pareizo apgalvojumu ar +, nepareizo ar –

- Pēc 1919.gada Pilsonības likuma LR pilsonību ieguva 96% iedzīvotāju. +
- Nacionālā politika ierobežoja cittautiešu tiesības. -
- Izglītības likums deva iespēju darboties mazākumtautību skolām. +
- Lielākā minoritāte bija vācieši. -

6. Aizpildi tabulu par agrāro reformu!

Realizēšanas laiks	Būtība	Rezultāts	Sekas	Nozīme
<i>1920.-1937.</i>	<i>Muižniekiem tika atsavināta zeme bez maksas un izdalīta zemniekiem</i>	<i>No atsavinātajām zemēm izveidoja Valsts zemes fondu, veidojās jaunsaimniecības</i>	<i>Izveidojās daudz sīksaimniecību, kas izjuta naudas līdzekļu un darbaspēka trūkumu, saimniecības saņēma valsts atbalstu</i>	<i>Bezzemnieki ieguva zemi, tika atrisināts pārtikas jautājums, valstī nodrošināts sociālais miers, tika panākts atbalsts jaunajai valstij</i>

7. Atzīmē svarīgāko!

Rūpniecības attīstības iezīmes 20. gadsimta 20. gados, 30. gadu sākumā:

1. Galvenās nozares – kokapstrāde, pārtikas rūpniecība, ķīmiskā rūpniecība
2. Veidojas jaunas nozares, kā cukura rūpniecība
3. Daudz nelielu uzņēmumu

Darbs ar tekstu

Tēma: Latvijas Republikas izveide, tās politiskā, sociāla, saimnieciskā un kultūras attīstība

3. apakštēma: Autoritārais posms Latvijā 1934. – 1940.

1. Paskaidro jēdzienus:

Autoritārisms – politiskās varas sistēma, kam raksturīga varas koncentrācija valsts vadītāja rokās, taču netiek realizēts atklāts terors un pilsoņu tiesību pilnīga ierobežošana

Vadonība – K. Ulmanis sevi dēvēja par tautas un varas pilnvarnieku vai vienkārši vadoni pēc 1934.g. apvērsuma

Kameras – K. Ulmanis izveidoja kameras kā tautas pārstāvniecību jeb „profesionālo” parlamentu

Korporatīvisms – propagandēja šķiru un profesionālo grupu saskaņu tautas „vienības” vārdā

Draudzīgais aicinājums – 1924.g. K. Ulmaņa iedibināta akcija, aicinājums dāvināt grāmatas savām bijušajām skolām

2. Aizpildi tabulu par 1934. gada 15.maija apvērsumu!

Cēloņi	Realizētāji	Norises gaita	Vērtējums	
			K. Ulmanis	Vēsturnieks I. Feldmanis
<p>1. Liberālais vēlēšanu likums ļāva iekļūt Saeimā nelielām partijām, kas reti iesaistījās koalīcijās, neveidojās stabilas valdības.</p> <p>2. Demokrātiskai iekārtai nepiemērota sabiedrības sociālā struktūra, vājš vidusslānis, ilgstošas ekonomiskās stabilitātes trūkums.</p> <p>3. Demokrātijai atbilstošas politiskās kultūras trūkums, politiķiem nepietiekama demokrātijai atbilstoša politiskā apziņa un pieredze, kas veidojusies Krievijas impērijas apstākļos.</p> <p>4. Latvijas vadošo politiķu personiskās ambīcijas, pārliecība par spēju uzlabot situāciju valstī, izmantojot autoritārismu.</p>	<p>K. Ulmanis, galvenie palīgi bija V. Munters, A. Bērziņš, B. Einbergs. Tika iegūts armijas atbalsts.</p>	<p>1. Naktī no 15. uz 16. maiju nelielas armijas, aizsargu un policijas vienības Rīgā ieņēma svarīgākās iestādes un okupēja sociāldemokrātu mītnes, arestējot to līderus.</p> <p>2. Tika izsludināts kara (izņēmuma) stāvoklis.</p> <p>3. Apvērsuma laikā nenotika neviena asiņaina sadursme, sabiedrība nerīkoja protesta akcijas, K. Ulmaņa politiskie pretinieki neizrādīja nekādu pretestību. Apcietinātās personas pēc laika tika atbrīvotas.</p> <p>4. Satversmes darbība bija apturēta, politisko partiju darbība tika ierobežota, visu atbildību par valsts dzīvi uzņēmās K. Ulmanis. Tika izveidota nacionāli konservatīva diktatūra.</p>	<p>Tauta neapmierināta ar parlamentu, lielo politisko partiju skaitu.</p> <p>K. Ulmanis rēķinājās ar armijas, aizsargu, iedzīvotāju vairākuma atbalstu, apvērsums notika bez asinsizliešanas.</p>	<p>Mēģinājums „valsts politiku” atdalīt no „partiju politikas”, nodibina prezidentālu režīmu, kas pilnībā kontrolē ekonomiku, politiku un kultūru.</p>

3. Ieraksti atbilstošās iezīmes!

Autoritārā režīma politikai raksturīgs:			
Valsts iejaukšanās ekonomikā	Valsts iejaukšanās banku sektorā	Valsts iejaukšanās lauksaimniecībā	Valsts iejaukšanās kultūras un izglītības darbībā
<i>Lielu valsts uzņēmumu izveidošana un atbalsts tiem; valsts līdzekļu piešķiršana lielu būvju celtniecībai</i>	<i>Valsts nacionalizē gandrīz visas privātās bankas; tiek izveidota Latvijas kredītbanka</i>	<i>Valsts noteica cietas, garantētas lauksaimniecības produkcijas cenas; valsts kontrole pār kooperāciju; valsts neļauj izūtrupēt zemnieku saimniecības un dzēš parādus</i>	<i>Bez K.Ulmaņa akcepta nenotiek neviens valsts nozīmes pasākums; par valsts līdzekļiem cēla skolas un paaugstināja skolotāju kvalifikāciju; tika samazināts mazākumtautību skolu skaits; palielinās izdoto grāmatu skaits</i>

4. Atzīmē svarīgāko!

Latvijas ārpolitikas iezīmes 1934. – 1940. gadam:

1. Baltijas valstis 1934.gada 12. septembrī noslēdza līgumu par sadarbību ārpolitikā un diplomātisku atbalstu, tomēr nespēja izveidot elastīgu sadarbību.
2. V.Munteru ievēlēja Tautu Savienības Padomē, kas liecināja par Baltijas valstu nozīmes un autoritātes pieaugumu.
- 3 1938. gada septembrī Latvija pasludināja kursu uz absolūtu neitralitāti
4. 1939. gada 23. augustā noslēgtā Molotova-Ribentropa pakta slepenie protokoli noteica, ka Baltijas valstis nonāca PSRS ietekmes sfērā.

Darbs ar avotu

1. darba lapa – Latvijas rūpniecības attīstība 20.gs. 20tajos gados

1) Izlasi avotus:

Avots A

Jānis Bērziņš, mūsdienu vēsturnieks

Latvijas Republikas tautsaimniecības atjaunošanas svarīgākie pasākumi (1920-1922)

Salīdzinājumā ar lauksaimniecību rūpniecības atdzimšana kavējās. Latvijas rūpniecība pamatos bija iznīcināta [..].

Rūpniecības atjaunošanas ceļā nostājās vairāki kavēkļi. Bija jāuzsāk ne tik daudz rūpniecības atjaunošana, cik tās izveidošana pilnīgi no jauna, piemērojot rūpniecību jaunajiem saimnieciskajiem apstākļiem. Rūpniecības celtniecība prasīja grandiozus finanšu līdzekļus, kādu jaunajai Latvijas valstij nebija. Vispirms izvirzījās problēma, kādi uzdevumi rūpniecībai būs Latvijā. Liela daļa ekonomistu un politiķu jau pašā sākumā secināja, ka Latvijas valstij rūpniecība ir vajadzīga, bet ne tāda, kāda tā bija Latvijas teritorijā, Latvijai atrodoties Krievijas impērijas sastāvā. Pirmskara rūpniecība, ko tagad dēvēja par starptautisko lielrūpniecību, bija strādājusi Krievijas tirgum. 1913. gadā no visiem tās ražojumiem tikai ap 15% palika Latvijā. Oficiāli valdības līmenī rūpniecības atjaunošanu uzskatīja par svarīgu uzdevumu. 1921. gada februārī Tirdzniecības un rūpniecības ministrija izstrādāja rūpniecības atjaunošanas programmu. Tā paredzēja, ka Latvijai jābūt saimnieciski neatkarīgai valstij un tāpēc arī vajadzīga sava rūpniecība. Izsniedzot aizdevumus un pabalstus, jāpanāk, lai tiktu radīts savs rūpnieku slānis, pamazām atbrīvojoties no svešinieku aizbildniecības. Turklāt rūpniecības attīstība jāveicina, ierosinot personisko iniciatīvu, bet neizslēdzot valsts darbību uzņēmumos, kuriem ir vispārēja valstiska nozīme.

Latvijas valsts neatkarība: ideja un realizācija. Latvijas valstiskumam 90 – Rīga: LVI apgāds, 2010.,- 192. lpp.

Atbildi uz jautājumiem!

1. Kādas problēmas kavēja Latvijas rūpniecības atjaunošanu pēc Pirmā pasaules kara?

.....
.....
.....

2. Kāda bija Latvijas rūpniecības attīstības programma?

.....
.....
.....

Avots B

Latvijas apstrādājošās rūpniecības nozaru struktūra 1929. gadā

Nozare	Strādnieki		Uzņēmumi	
	skaits	%	skaits	%
Kokapstrāde	12 926	21,61	300	10,80
Pārtikas un garšvielu rūpniecība	9 377	15,68	1395	50,22
Metālapstrāde un mašīnbūve	10 035	16,77	296	10,65
Tekstilrūpniecība	9 166	15,32	253	9,11
Ķīmiskā rūpniecība	4 669	7,80	94	3,38
Papīrrūpniecība	2 698	4,51	30	1,08
Poligrāfiskā rūpniecība	2 583	4,32	126	4,54
Minerālvielu apstrāde	4 022	6,72	98	3,53
Apģērbu un apavu rūpniecība	3 544	5,92	136	4,89
Ādu rūpniecība	808	1,35	50	1,80
Visā apstrādājošā rūpniecībā	59 828	100,00	2778	100,00

20.gadsimta Latvijas vēsture II. Neatkarīgā valsts 1918-1940 – Rīga: LVI apgāds, 2003.,- 432. lpp.

Atbildi uz jautājumiem!

1. Kuras četras rūpniecības nozares 1920 gadā attīstījās visstraujāk?

-pēc uzņēmuma skaita .....

-pēc strādājošo skaita.....

2. Izpēti un apraksti kādu no rūpniecības nozarēm sīkāk, pamatojot tās ieguldījumu LR tautsaimniecībā 20.gs. 20.-30.gados?

.....
.....
.....
.....
.....

2. darba lapa – K.Ulmaņa autoritārā režīma ideoloģija

1) Izlasi avotus:

Avots A

Inesis Feldmanis, mūsdienu vēsturnieks
Politiskā sistēma un ideoloģija „15.maija Latvijā”

Jaunas ideoloģijas būtību izteica autoritārā režīma trīs galvenās pamatvērtības – vadonība, tautas vienība un nacionālisms, kuras tika plaši popularizētas un propagandētas, Kopš 1937. gada autoritāro propagandu pārzināja Alfrēda Bērziņa vadītā Sabiedrisko lietu ministrija. Tā kontrolēja presi un sekoja visām norisēm literatūrā un mākslā. Pārraudzības un kontroles funkcijas veica arī Valsts kultūras padome un kultūras kameras. Nozīmīgākās idejas tika institucionalizētas un nostiprinātas daudzos likumos.

Autoritārās ideoloģijas svarīgākā sastāvdaļa, tās kodols bija nacionālas valsts ideja un nacionālisms, kas īpaši spilgti izpaudās prasībā „atjaunot nacionālo taisnīgumu” un veidot latvisku Latviju, valsti ar izteiktu latviskā dominantu. Šos mērķus vajadzēja sasniegt, latviešiem iegūstot vadošās pozīcijas valsts ekonomikā, politikā un kultūrā, tautu audzinot izteikti nacionālā garā un stiprinot latviešos nacionālo lepnumu un pašapziņu [..].

Tautas vienība tika uztverta kā nepieciešams priekšnoteikums sasniegumiem dažādās jomās un kā vienīgā brīvības, labklājības un gaišas nākotnes garantija [..].

Tautas vienības ideja bija cieši saistīta ar parlamentārajai demokrātijai pretstatīto vadonības ideju, kuru K.Ulmanis realizēja savos lēmumos kā gandrīz vai neierobežots diktators. Oficiālā propaganda mēģināja viņu iztēlot kā vadoni, kuru latviešiem devis pats Dievs. Šajā sakarā tika uzsvērti viņa zemnieciskā izcelsme, talants un īpašā gudrība, cildinātas tādas viņa rakstura īpašības kā drosme, atbildība un pašupurēšanās. Ļoti strauji slavināšana un glaimošana pārauga pārspīlētā un smieklīgā K.Ulmaņa personības kultā – vadoni jau dēvēja par „vislielāko Eiropas valstevīru”, viņš bija arī „lielais sējējs” vai „dubultģēnijs”. K.Ulmaņa pielūgsmē savijās ar bezkritisku un neobjektīvu autoritārās valdības darbības vērtējumu.

Feldmanis I. Politiskā sistēma un ideoloģija „15.maija Latvijā”// Latvijas vēsture. - 2004. – Nr.2. – 59.-60. lpp.

Avots B

Zālītis F.

Latvijas vēsture vidusskolām, priekšvārds (1936. gads)

Atjaunotajā Latvijā mūsu tautas vēsturei, tikpat dzīvē, kā skolā, piegriez lielu vērību, atzīstot to par ievērojamu faktoru valsts pamatu nostiprināšanā. Jo skaidri to izteicis Tautas vadonis Dr.K.Ulmanis savā runā vēstures skolotājiem: „Būsim pašapzinīgi un lepni uz to, ko tagad darām, bet skatīsimies atpakaļ arī uz to, kas pagātnē darīts, jo tikai tā mēs krāsim spēkus nākotnei un liksim pamatus mūsu nākotnes darbam.” [..] Ir nākušas un gājušas baltas un nebaltas dienas, bet nekāda vara nav varējusi šķirt latvieti no viņa dzimtenes zemes. Kā zemkopis viņš zināja, ka

